



TER INFORMATIE

Aan de Staatssecretaris

Chief Economist

Directie Mededinging en
Consumenten

Auteur

10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e @minezk.nl

Datum

1 december 2020

Kenmerk

CE-MC / 20299217

BHM: 20302220

Kopie aan

KG Mededinging

10.2.e

Bijlage(n)

1

nota

Gesprek Apple 8 december 2020

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

Aanleiding

U spreekt op dinsdag 8 december tussen 16:15 – 17.00 uur met Apple. Namens Apple zullen 10.2.e en 10.2.e deelnemen. U zult tijdens het gesprek worden ondersteund door 10.2.e en 10.2.e. De voertaal is Nederlands en het gesprek zal digitaal plaatsvinden.

Advies

U kunt kennis nemen van onderstaande voorbereiding en spreekpunten.

Kernpunten

- De volgende onderwerpen staan op de agenda: *de Digital Markets Act* (regelgeving voor poortwachtersplatforms, hierna DMA) en *encryptie* (versleuteling van digitaal berichtenverkeer).
- Apple heeft het gesprek aangevraagd om haar zorgen te uiten over de DMA. Apple is hier met een brede lobby bezig. Zo heeft Apple twee weken geleden met minister-president Rutte gesproken.
- We adviseren u om vooral de zorgen aan te horen, uit te dragen dat u het belangrijk vindt dat de problemen in platformmarkten worden opgelost en dat u de Europese Commissie hierin steunt.
- Mocht de DMA inderdaad encryptievraagstukken opleveren zal Nederland die serieus nemen. Nederland ziet het belang van goede encryptie.

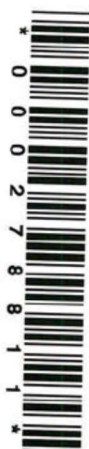
Agenda met spreekpunten en toelichting

1. Digital Markets Act

Spreekpunten

- U kunt beginnen aan te geven dat u ziet dat platforms zoals Apple de economie veel kansen bieden. Zo kan een appbouwer die op zijn zolderkamer een app ontwikkelt via de Appstore een wereldwijd bereik krijgen.
- Vervolgens kunt u uw zorgen uiten over de toenemende macht van platforms met een poortwachterspositie ten opzichte van ondernemers en consumenten die gebruik maken van het platform. U kunt daarbij aangeven dat u met veel gebruikers hebt gesproken en op basis van hun ervaringen twee type problemen ziet ontstaan in platformmarkten.

Ontvangen BBR



Chief Economist
Directie Mededinging en
Consumenten

Kenmerk
CE-MC / 20299217

- Aan de ene kant ziet u dat gebruikers zoals appbouwers afhankelijk worden van poortwachtersplatforms en deze platforms eenzijdig voorwaarden kunnen opleggen.
- Aan de andere kant ziet u dat sommige poortwachtersplatforms toegang hebben tot essentiële data of gebruikers die andere ondernemingen nodig hebben om te concurreren met het platform.
- U kunt vragen hoe Apple tegen dit soort problemen in de markt aankijkt.
- U kunt aangeven dat u het belangrijk vindt dat platforms met een poortwachterspositie hun verantwoordelijkheid nemen om problemen aan te pakken en dat u daar de afgelopen periode voor heeft gepleit. U kunt de vraag stellen hoe Apple eraan kan bijdragen dat de zorgen van ondernemers worden weggenomen.
- U kunt aangeven dat u verheugd bent dat de Digital Markets Act binnenkort wordt gepubliceerd omdat u het belangrijk vindt dat er ex ante regelgeving voor poortwachtersplatforms komt. U kunt Apple vragen wat de grootste zorgen zijn omtrent het verwachte voorstel en hoe de DMA er volgens Apple juist wél uit zou kunnen zien.
- U kunt aangeven dat uw inzet er ook op is gericht om innovatie door grote techbedrijven niet te belemmeren. Daarom wordt in de non-paper van Nederland en Frankrijk voor vergaande toegangsmaatregelen een case-by-case aanpak voorgesteld.

Toelichting

Positie Apple

- Naar verwachting zal Apple aangeven dat het vreest voor te vergaande maatregelen in de DMA die de consument niet ten goede komen.
- Ten eerste omdat Apple verwacht dat het door de DMA minder controle heeft over de veiligheid en privacy-vriendelijkheid van zijn diensten. Apple zegt dat consumenten Apple-producten hierom waarderen.
- Ten tweede omdat Apple vreest dat het straks geen diensten meer mag bundelen, en in het ergste geval een lege iPhone op moet leveren. Apple heeft aangegeven dat juist het feit dat er al veel diensten op de iPhone staat voorgeïnstalleerd door consumenten wordt gewaardeerd.
- Apple heeft in eerdere gesprekken ook aangegeven dat het vindt dat regelgeving gericht moet zijn op het oplossen van daadwerkelijke problemen. Een brede zwarte lijst is in de ogen van Apple geen goed idee. Als er een lijst komt, kan deze volgens Apple beter specifiek ingezoomd zijn op soorten diensten (vb. appstores).
- Apple hecht net als u belang aan een Europese toezichthouder om fragmentatie tussen verschillende lidstaten te voorkomen.

Positie ondernemers

- We ontvangen veel klachten van ondernemers over het gedrag van Apple. De probleemanalyse voor poortwachtersplatforms uit de beleidsinzet is dan ook van toepassing op Apple. Dit is ook bevestigd door de studie van de ACM naar appstores.
- De beleidsinzet vindt u als achtergrondinformatie in de bijgevoegde factsheet over poortwachtersplatforms die u ook voor het notaoverleg marktwerking en mededinging heeft ontvangen.
- De volgende voorbeelden illustreren een aantal van de specifieke zorgen van ondernemers over app stores:

11.1

Chief Economist
Directie Mededinging en
Consumenten

Kenmerk
CE-MC / 20299217

- Appstores zijn in de positie om te bepalen of een app in de appstore komt en hoe deze wordt weergegeven. Hierdoor zijn appaanbieders afhankelijk van appstores voor het slagen van een app. Met name ook omdat er geen realistische alternatieven zijn om de appstore te vermijden. Dit zorgt voor een grote onderhandelingsmacht van appstores ten opzichte van appaanbieders.
- Volgens de marktstudie van de ACM naar appstores ervaren appaanbieders drempels in de toegang tot de eindgebruikers. Dit komt bijvoorbeeld door onduidelijkheid over voorwaarden voor het goedkeuringsproces van apps en rangschikkingen in de appstore. Daarnaast blijkt uit die studie dat appaanbieders, wanneer zij gebruik maken van in-app aankopen, niet alle benodigde klantdata van de appstores ontvangen. Hierdoor is een appaanbieder minder goed in staat om goede service aan haar klanten te leveren.
- Apple bundelt het gebruik van de App store met andere diensten van Apple, zoals de betalingsdienst. Ondernemers zijn niet vrij om hun eigen betalingsdiensten aan te bieden.

2. Encryptie

Spreekpunten

- *U kunt aangeven dat de beveiliging van digitaal berichtenverkeer van groot belang is voor Nederlandse burgers en het bedrijfsleven. Het leidt tot vertrouwen in de digitale economie en meer weerbare cyberbeveiliging. Dit is ook het kabinetsstandpunt.*
- *De insteek van het kabinet is om eventuele voorgestelde acties altijd in het licht van het kabinetsstandpunt te beoordelen en afzwakking van encryptie te voorkomen. Dit betekent dat ook voorstellen op Europees niveau die encryptie raken kritisch bestudeerd dienen te worden.*
- *Tegelijkertijd is toegang tot digitale gegevens belangrijk voor bevoegde autoriteiten om strafbare feiten op te sporen en de nationale veiligheid te beschermen.*
- *Daarom mag ook van Apple worden verwacht dat Apple met hun expertise samen met Nederland meewerkt aan Europese verkenning naar innovatieve opsporingsmogelijkheden, opsporingsmogelijkheden die in de digitale arena effectief zijn.*

Toelichting

Positie Apple

- Apple is een bedrijf dat gebruikt maakt van sterke encryptie, om de privacy van de klanten en de vertrouwelijkheid van de diensten te waarborgen. Dit is onderdeel van hun businessmodel en corporate strategie.
- Apple zal vermoedelijk aandragen dat ze zich zorgen maken over eventuele nationale dan wel Europese maatregelen die de toepassing van encryptie afzwakken. Tegelijkertijd zal Apple waarschijnlijk hun expertise aanbieden voor het ondersteunen van andere digitale opsporingsmiddelen van opsporingsautoriteiten.

Achtergrond encryptie/Europese verkenning

- Op grond van de huidige Europese regelgeving (ePrivacy richtlijn en de Telecomcode), hebben de aanbieders van openbare netwerken en diensten de plicht om het vertrouwelijke karakter van communicatie te waarborgen.
- Bedrijven en overheden passen dan ook sterke encryptie toe om hun communicatie en data te beveiligen. Dit geldt ook voor aanbieders van Over-The-Top (OTT) diensten (zoals Apple en Facebook).
- Het *kabinetsstandpunt inzake encryptie* benadrukt het belang van sterke encryptie. Het kabinet concludeert dat het onwenselijk is om maatregelen, zoals verplichting tot ontsleuteling(!), aan te nemen die encryptie beperken. Een verplichting tot ontsleuteling leidt immers tot zwakkere encryptie, (onbevoegde) derden kunnen dan toegang tot de versleutelde informatie verkrijgen. Dit kan grote veiligheidsrisico's met zich meebrengen (bijv. inmenging van buitenlandse spionagediensten).
- Aanvullend heeft de Tweede Kamer november jl. ingestemd met de motie Baudet waarin de regering wordt opgeroepen niet akkoord te gaan met enig voorstel om versleuteling van berichtgeving te verbieden.
- Tegelijkertijd dienen opsporings- en veiligheidsdiensten wel over adequate middelen te beschikken in het digitale domein zonder aan sterke encryptie af te doen. Momenteel beschikken de diensten over hack-bevoegdheden op grond van het Wetboek van Strafvordering en de Wiv.
- Om de doelstelling van digitale opsporing te versterken, is er een Europese Raadsverklaring over encryptie gepubliceerd. Daarin is opgenomen dat er op EU-niveau een discussie wordt gestart met andere lidstaten, bedrijfsleven, techno-industrie en academische wereld/R&D over sterke encryptie waarbij (1) het gebruik van sterke encryptietechnologie wordt gewaarborgd en (2) de bevoegde autoriteiten tegelijkertijd op een wettige en gerichte manier toegang verkrijgen tot gegevens.
- Technische oplossingen voor het verkrijgen van toegang tot versleutelde gegevens moeten voldoen aan de beginselen van wettigheid, transparantie, noodzaak en evenredigheid. EZK zal deze exercitie uitermate kritisch volgen.
- Om dit evenwicht te creëren is een brede samenwerking met o.m. Apple (maar ook Facebook en Google) noodzakelijk. Het is ook in hun belang dat zowel economisch als opsporingsbeleid gediend wordt. Europa is immers een grote afnemer van deze digitale diensten.

Achtergrond deelnemers

- 10.2.e [redacted] bij Apple. Hiervoor was hij 10.2.e [redacted] bij Uber. Ook is hij tussen 2010 en 2016 10.2.e [redacted].
- 10.2.e [redacted] bij Apple en werkt vanuit Brussel. Hiervoor heeft hij kort gewerkt bij 10.2.e [redacted] in Mechelen en daarvoor meer dan 18 jaar bij 10.2.e [redacted]. Hij heeft rechten gestudeerd op de Rijksuniversiteit Gent en Harvard. 10.2.e [redacted] heeft de Belgische nationaliteit.

Bijlage 1: Factsheet mededinging en digitalisering (poortwachtersfunctie van platforms)

Inleiding en context

- In mei 2019 en april 2020 zijn Kamerbrieven verstuurd over de beleidsinzet voor mededinging en platforms (Kamerstuk 27 879, nr. 71 en Kamerstuk 35 134, nr. 13).
- In de Nederlandse beleidsinzet worden drie maatregelen voorgesteld op EU-niveau:
 - 1) Een bevoegdheid voor een Europese toezichthouder om ex ante verplichtingen op te leggen aan platforms met een poortwachtersfunctie;
 - 2) Het aanpassen van Europese richtsnoeren voor toepassing in de digitale economie;
 - 3) Het aanpassen van de drempels voor het melden van een fusie bij de Europese Commissie.

1. Ex ante regelgeving voor poortwachtersplatforms:

Nederlandse inzet

- De Nederlandse inzet houdt in dat een toezichthouder op basis van een analyse per geval bepaalt of sprake is van een poortwachterspositie en er dus moet worden ingegrepen.
- Er kunnen twee typen problemen worden onderscheiden bij poortwachtersposities, met elk een eigen set maatregelen als oplossing.

Problemen	Afhankelijkheid ondernemers van grote platforms	Platform heeft toegang tot essentiële data of gebruikers die andere ondernemingen nodig hebben om met het platform te concurreren
Oplossingen	Lijst met <u>gedragsmaatregelen</u> zoals: regels voor eerlijke contracten of een verbod op verstorende eigen bevoordeling.	<u>Toegangsmaatregelen</u> die direct meer concurrentie teweeg brengen, zoals een verplichting om proactief keuzeopties te bieden of het delen van data.

- Een aantal belangrijke uitgangspunten in de Nederlandse inzet zijn:
 - Regelgeving is specifiek gericht op de allergrootste platforms waar consumenten en/of ondernemers niet omheen kunnen.
 - Daar waar mogelijk duidelijkheid creëren over reikwijdte en regels die van toepassing zijn. Dit kan via een lijst met verboden en verplichtingen.
 - Flexibiliteit voor meer ingrijpende maatregelen om zo innovatie niet te belemmeren. Dit kan door middel van een case-by-case aanpak met een rol voor de toezichthouder.
 - Ingrijpen gebeurt op EU-niveau door een Europese toezichthouder, omdat grote platforms in de hele EU actief zijn.
- De beleidsinzet is in oktober gepubliceerd in een gezamenlijk non-paper met Frankrijk.

Europese voorstellen

- De Europese Commissie komt op 15 december met de Digital Markets Act (DMA). De DMA is een samenvoeging van de eerder aangekondigde ex ante regelgeving voor poortwachtersplatforms van DG CONNECT en de New Competition Tool van DG COMP.
- Op basis van gesprekken met de Commissie hebben we signalen opgevangen over de inhoud van de DMA. De DMA bestaat naar verwachting uit de volgende elementen
 - 1) Een zwarte en grijze lijst met verboden en verplichten voor de allergrootste poortwachtersplatforms. De zwarte lijst bevat bepalingen die vanzelf van toepassing zijn op alle poortwachtersplatforms. Bij de bepalingen op de grijze lijst vult een toezichthouder deze in per poortwachtersplatform.
 - 2) Een case-by-case element waarbij de toezichthouder per geval maatregelen aan poortwachtersplatforms op kan leggen.
- Dit sluit aan bij de combinatie van een lijst en case-by-case aanpak zoals Nederland voorstelt. Wel lijkt de lijst uitgebreider te worden, waarbij ook een aantal verregaande toegangsmaatregelen op de lijst komen en voor alle poortwachtersplatforms gelden.

Europees krachtenveld

- De non-paper van Nederland en Frankrijk is mede ondertekend door België.
- Andere lidstaten die de Nederlandse positie lijken te steunen zijn Duitsland, Denemarken, Polen, Oostenrijk en Spanje.
- Er is ook een aantal lidstaten kritisch over de noodzaak van ex ante regelgeving. Dit zijn met name Ierland, Luxemburg en de Baltische Staten.

Verslag gesprek staatssecretaris EZK en Apple 8 december 2020

Aanwezig

- Apple: 10.2.e (10.2.e EU en Rusland), 10.2.e (10.2.e Nederland)
- EZK : stasEZK, 10.2.e (DE), 10.2.e (MC)

Verslag

Digital Markets Act

- Apple geeft aan dat de DMA fundamentele gevolgen kan hebben voor haar business model. Apple is hierbij ook anders dan bv. Google omdat Apple eigen toestellen heeft.
- Apple benadrukt de voordelen voor de consument van het integreren van software en hardware. Hierdoor is een iPhone een veilig toestel. Hierbij waarderen consumenten de privacy van Apple toestellen.
- Apple heeft duidelijke richtlijnen waar apps aan moeten voldoen om te garanderen dat ze veilig zijn. Ook benadrukt Apple het belang om zoveel mogelijk apps in de App Store te hebben.
- Apple maakt zich zorgen om een uitgebreide zwarte lijst met verboden en verplichtingen die zal gaan gelden als ze aangemerkt wordt als poortwachter. Apple heeft de voorkeur voor een flexibele aanpak.
- StasEZK geeft aan dat appbouwers niet om de App Store heen kunnen en benoemt gebrek aan keuzevrijheid bij bv. betaalmodellen. Dit is slecht voor innovatie en de consument, zeker op de langere termijn. StasEZK geeft aan dat ze daarom haar voorstellen voor poortwachtersplatforms heeft gedaan.
- StasEZK geeft aan er bewust voor te hebben gekozen om de maatregelen op EU niveau voor te stellen en verwijst naar de discussie in de Kamer over nationale regulering.
- Stas geeft aan dat een zwarte lijst voor duidelijkheid en snelheid zorgt. Dit is zeker in de digitale economie belangrijk. Een grijze lijst is voer voor juristen. En te open bepalingen vereisen lang onderzoek van toezichthouders.
- Een voorbeeld van een bepaling die op de zwarte lijst zou moeten komen is het verbod om eigen producten te bevoordelen.
- Apple geeft hierop aan dat het combineren van diensten juist voordelen voor de consument heeft. Ook is het voor een consument makkelijk als apps al geïnstalleerd zijn, zodat een consument een toestel meteen kan gebruiken.
- Apple geeft verder aan dat consumenten als ze een Apple toestel kopen een hoge kwaliteit verwachten. Hierbij maakt Apple de vergelijking met een auto, waar een consument ook niet een BMW geraamte koopt en er vervolgens een Renault motor in kan zetten.

Encryptie

- Stas benoemt afweging tussen veiligheid en het aanpakken van overtredingen zoals drugssmokkel of kinderporno en doet oproep aan Apple hierbij te helpen. De deskundigheid van de grote techbedrijven is nodig om een goede afweging te kunnen maken tussen de verschillende belangen en om overtredingen effectief aan te pakken.
- Apple geeft aan haar expertise graag ter beschikking te stellen.

Verslag overleg DSA/DMA met Apple 2 februari 2021

Aanwezig

Apple: 10.2.e

EZK: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e

Verslag

- Apple geeft aan dat de maatregelen in de DMA risico's met zich meebrengen voor de doelen van de DSA. De DMA bevat maatregelen die Apple dwingen tot meer interoperabiliteit. Dat gaat volgens Apple ten koste van de veiligheid van haar ecosysteem, en dat terwijl de DSA onder meer tot doel heeft om een veiligere online omgeving te creëren.
- In de DMA is volgens Apple de consumentenkant uit het oog verloren. De DMA is er vooral om bedrijven te beschermen. Consumenten hebben geen baat bij het verzwakken van de veiligheid van Apple toestellen.
- Apple interpreteert het begrip 'illegal content' in de DSA zo dat malware er ook onder valt.
- Bij de DMA benoemt Apple dat er veel macht bij de Commissie ligt. Meer bevoegdheden voor lidstaten is hierbij echter geen optie, dat gaat in tegen de gedachte van de interne markt.
- Beter is om in te kader wat de Commissie mag doen. Vb. waar moet een marktstudie aan voldoen? Wat kan de Commissie in delegated acts opnemen? Hoe gaat de Commissie om met ingebrachte argumenten van platforms bij artikel 6?
- Er is een disbalans tussen de maatregelen die aan poortwachters worden opgelegd en de mogelijkheid van beroep en bezwaar.
- Apple vindt dat meer maatwerk nodig is. 'Proof of harm' is beperkt. En er is beperkt de mogelijkheid aan te tonen dat bepaald gedrag efficiënt is. Apple vindt dat er een mogelijkheid moet zijn hierover met de Commissie in gesprek te gaan.
- Apple doet verder de suggestie om bij de mogelijkheid voor 3 lidstaten om de Commissie te verzoeken een marktonderzoek te doen ook een drempel op basis van aantal consumenten op te nemen.
- De maatregelen in de DMA kunnen volgens Apple juist slecht zijn voor het mkb. Vb. kleine developers zullen niet zo snel alternatieve producten zoals een app store ontwikkelen. Dit zullen eerder de grote bedrijven als Facebook, Amazon en Google zijn. Die zullen profijt hebben van dit soort toegangsmaatregelen.
- Verder betaalt 85 procent van de appgebruikers nu geen commissie, de partijen betalen alleen 99 dollar per jaar voor een account. 8 procent betaalt 30 procent Commissie. De klachten over Apple komen vooral van die 8 procent. Als Apple straks geen Commissie mag rekenen, of in-app aankopen kunnen buiten het platform om, dan zal Apple naar een andere manier van inkomsten moeten zoeken. Dit kan juist nadelig uitpakken voor kleine appmakers.
- Apple geeft aan dat goed moet worden gekeken waar de klachten vandaar komen. En hoe de Commissie op basis hiervan tot de lijst met verboden en verplichtingen is gekomen.

10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: dinsdag 2 februari 2021 18:27
 Aan: 10.2.e
 CC: 10.2.e
 Onderwerp: FW: Eerste indrukken van DSA (en de relatie tussen DSA en DMA)

Hi allen,

Net spraken 10.2.e, 10.2.e en ik met Apple. Het ging eigenlijk volledig over de DMA. Niettemin heeft Apple inmiddels ook wel wat ideeën over de DSA. Zie vooral hieronder. Verder heb ik drie punten genoteerd:

- Apple ziet in de definitie van 'illegal content' ook bijv. malware. Dus zij interpreteren het begrip breed.
- Apple denkt al grotendeels te voldoen aan de DSA voor wat betreft de diensten die Apple biedt, en die onder de DSA vallen. Denk: iCloud, App Store
- Ze komen nog met een meer gedetailleerde analyse van de relatie tussen de DSA en DMA, en hoe die twee elkaar kunnen bijten (zie laatste punt in mail hieronder)

Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
 Verzonden: dinsdag 2 februari 2021 12:28
 Aan: 10.2.e
 Onderwerp: Eerste indrukken van DSA (en de relatie tussen DSA en DMA)

Dag beiden,

Hieronder onze eerste indrukken. Onze artikelsgewijze reactie op DSA en DMA zal nog even op zich laten wachten. Er wordt intern hard aan gewerkt, maar gaat over veel schijven omdat wij het graag zorgvuldig beoordelen.

Hartelijke groet,

10.2.e

Apple Inc. Preliminary comments on the EU legislative proposal on a Single Market for Digital Services (DSA)

At Apple, our mission is to make hardware, software and services that help people make the world a better place. We design our products and services to create a seamless user experience that sets the industry standard for consumer safety, privacy protection and digital security. Our App Store has delivered choice, competition and innovation for European consumers, helped developers start and grow new businesses, and supported the integration of the EU digital single market.

We welcome the current regulatory discussions in Europe to promote a safe online environment and ensure that online platforms take more responsibility and are held accountable for the content, products and services that they host, make available, and distribute to the general public. We believe that the safety and security of citizens as they engage in various online activities is fundamental in creating trust and ultimately the growth of the online economy. Platforms and services have an important role to play and the proposed Digital Services Act (DSA) is an important first step in creating a framework that ensures that they tackle these issues more robustly.

- **Limited liability:** We welcome the fact that the proposal retains and builds on the existing limited liability regime and no general monitoring obligation as enshrined in the eCommerce regime. Actual knowledge and ability to act should remain at the core of determining liability. At the same time, we welcome the important clarification that service providers who have put in place proactive positive measures to detect against illegal activity should not forfeit their liability protection. We believe this can provide the much needed legal certainty for platforms to take more responsibility, while striking a balance between enabling growth and safeguarding fundamental rights.

- **Notice and action:** The proposal makes mandatory a number of established good practices that services providers should have in place to effectively deal with illegal content. This includes notice and action procedures, policies for repeat offenders, dispute mechanisms, traceability of traders , etc. We believe all responsible platforms should have these processes, and ensure that they are properly resourced and effective. We would however recommend an outcome based approach and avoid over-prescribing or over-harmonising. Platforms should be given some freedom and flexibility to implement these requirements in a way that best reflects the nature of their services, the type of content they make available, and their risk exposure.
- **Risk based approach:** We recommend introducing a more risk-based approach to the legislation. Currently the proposal differentiates solely on the basis of size with specific rules /obligations for very large platforms, irrespective of the business model or degree of exposure to illegal content. While we understand that reach can indeed play an important role, other factors such as vulnerability of the business model to abuse, demonstrated systemic exposure to illegal activities/content, etc., should also play a role when determining whether the additional specific obligations are required.
- **Oversight and country of origin:** The new DSA regime needs to be complemented with a robust oversight and coordinated and coherent enforcement system that is efficient and provides legal certainty for everyone. It is however important that the regime does not undermine the country of origin principle, which remains a key pillar to the functioning of the EU internal market. The system should avoid a fragmented enforcement regime or competing and contradictory outcomes. There should be a single decision by the lead authority of the service providers' Member State of main establishment. Lessons on Member State cooperation should be taken from comparable regimes (i.e. GDPR, Consumer law).
- **Legislative coherence with Digital Markets Act (DMA):** There is an intrinsic link between the DSA's expectations on platforms to take greater care in ensuring a trusted environment on the one hand and regulatory intervention of the DMA to restrict certain practices on the other. Measures that are designed to protect users from exposure to illegal or harmful content, to protect their data and ensure the safety of their devices, seem to be undermined by some of the obligations imposed on gatekeepers in the DMA proposal. Both regulations should be complementary and therefore, explicitly acknowledge that measures proven to be effective in reaching the DSA's goals, should not be prohibited under the DMA. For instance, the DMA forces platforms to allow the installation of and/or the interoperability with third party apps, irrespective of whether these apps would contain harmful or illegal content.

We are grateful for the opportunity to engage and look forward to continuing to share our perspectives on competition, innovation and consumer protection.

Hartelijke groet, kind regards,



10.2.e

Government Affairs Nederland

10.2.e [@apple.com](mailto:10.2.e@apple.com)